

میکولے دے مدرسے

سامراجیئے آتے انہاں دا میڈیا آج کل مدرسیاں بارے بہت
فکر مند لگدا ہے۔ انہاں دے بیاناں توں ایج لگدا ہے کہ
دُنیا دے سارے مثلیاں لئی ایہ مدرسے ہی ذمہ وار ہن۔ دہشتگردی،
عورتاں نال بہیڑا سلوک، مذہبی تأسب، تنگ نظری آتے ہور
ساری خرابیاں لئی کیہا جاندا ہے کہ ایہ مدرسے ہی ذمہ وار
ہن۔ پرچار کیتا جاندا ہے کہ انہاں مدرسیاں وچ دہشتگردی
دی پنیری لگدی آتے پُنگردی ہے اس لئی انہاں مدرسیاں
نوں بند کرنا چاہیدا ہے کیونکہ انہاں نال لوکاں دا بہت
ہی نقصان ہے۔۔ بَش، بلیار، منموہن سنگھ آتے انہاں ورگے
ہور اکھوتی سیکولروادی مدرسیاں آتے مولواد دے خلاف بولدے
نہیں تھکدے۔ انہاں دے اس شور توں کیسے نوں وی بھلیکھا
پے سکدا ہے کہ ایہ سارے شاید روشن خیال تعلیم آتے
لوک پگھی اداریاں دے ہمدرد آتے حامی بندے ہن۔

دکھنی ایشیا وچ مدرسے بہت ہی چراں توں قائم ہن۔
مذہبی تعلیم آتے ہور تراں دی تعلیم وی مدرسیاں وچ ہی
دتی جاندی سی۔ وارث شاہ اپنے وقت وچ مسیت نال جڑے
ہوئے مدرسے دا ذکر بہت ودھیا طریقے نال کردا ہے آتے
دسدا ہے کہڑیاں کہڑیاں کتاباں اوس مدرسے وچ پڑھیاں

پڑائیاں جانڈیاں سی۔ مسیتاں دے نال نال مندران دے نال
 وی پاٹھشالاواں ہونڈیاں سن۔ فارسی نوں سرکاری زبان بنا دتے
 جان بعد مسیتاں دے مدرسیاں وچ براہمنّا اَتے کایستہاں دے
 مُنڈے وی پڑن لگ پئے اَتے مندران دیاں پاٹھشالاواں وچ
 وی فارسی پڑاؤنی شروع کر دتی گئی۔ اکبر دے راج وچ
 راجا ٹوڈرمل نے خاص طور تے اس گل ولّ دھیان دتا۔
 انہاں پاٹھشالاواں وچ سنسکرت دے گرتہاں دے علاوہ پور تعلیم
 دتی جاندی سی۔ انگریزاں دے خلاف بغاوتان وچ انہاں مدرسیاں
 اَتے پاٹھشالاواں نے اہم حصّہ پایا سی۔ سنیاسی اَتے
 فقیراں دی انگریز بستیاواں دے خلاف بغاوت وچ ایہناں مدرسیاں
 اَتے پاٹھشالاواں دے ودیارتہیاں دا اہم حصّہ سی۔ ۱۸۵۷ دے
 غدر وچ وی انہاں مدرسیاں اَتے پاٹھشالاواں نے کافی حصّہ
 پایا سی۔

ہندوستان اَتے اپنے قبضے بعد انگریز بستیاواں نے
 انہاں اداریاں نوں اپنے راج دی حمائت لئی ورتنا شروع
 کر دتا۔ مدرسیاں دے مولویاں، مندران دے پروہتاں اَتے
 عیسائی مشنریاں نوں ورت کے انگریز دے راج دی حمائت لئی
 تعلیم دینی شروع کروا دتی اَتے انہاں مولویاں اَتے پنڈتاں
 نوں سرکار ولوں پیسے اَتے جگیراں وی اس شرط تے دینیاں
 شروع کر دتیاں کہ اوہ انگریز دے راج دے گناں دا

گائِن آپنِ اداریاں وِچ کرنِگے۔ انہاں مدرسیاں اَتے پاٹھشالاواں
نوں جگیڑیاں اَتے پیسے دے کے فرِقدِ پرستی دا زہر وی پھیلاؤنا
شروع کر دتا۔ انہاں وِچ بولی اَتے زبان نوں مذہب نال
جوڑ دتا گیا اَتے ایہ مدرسے اَتے پاٹھشالاواں انگریز
دا ہتھ-ٹھوکا بن گئے۔

بنگال دی ونڈ دے بعد انگریز خِلاف جدّوجہد پور تِکھی
ہون نال انگریز نے فرِقدِ پرستی اَتے پاڑو تے راج
کرو دی نیتی نوں اگے ودھاؤن لئی کئی قانون بنائے اَتے
لوکاں وِچ وڈے پدھر تے فُٹ پاؤن دی نیتی اپنائی۔
منٹو-مارلے سُدھار اَتے پور قانون لوکاں دی ایکتا بہنگ
کرن لئی بنائے گئے۔ مدرسیاں اَتے پاٹھشالاواں دے مولویاں، پنڈتاں
اَتے مشنریاں نوں فرِقدِ پرستی دا پرچار کرن لئی اَتے
انگریز دے راج دی حمائت کرن لئی ورتیا گیا۔

ایہدے نال ہی نال سکول اَتے کالج کھولھے گئے جنہاں وِچ
لوکاں نوں مکولے دی تالیمی نیتی مطابق ایہو جہی تعلیم
دتی گئی جس نال اوناں دے ذہن وِچ آپنی بولی، ورثہ، سبھیچار
اَتے قوم بارے نفرت اُبھاری گئی اَتے ایہ سکھایا گیا
کہ اوناں دے آپنے ورثے دی کوئی وگت نہیں۔ اوناں دی
قوم دی سوجھ اَتے سیاہپ گھٹیا ہے اَتے اوناں نوں آپنی

اَتے سماج دی بہلائی لئی یورپین سوجھ اَتے خیال اپناؤ نئے
 چاہیدے ہن اَتے انگریز دے راج دی صفت کرنی چاہیدی ہے۔
 آخر انگریز نے ہندوستان تے قبضہ پچھڑے ہوئے لوکاں
 نوں تہذیب سکھاؤن لئی ہی تاں کیتا ہے۔ ایہ ربّ ولوں
 اوناں دی ذمہ داری لائی گئی ہے۔ میکولے نے تعلیم بارے اپنے
 اک رگے وچ کیہا سی کہ تمام ایشیا دے سہت دی وگت
 انگریزی دے سہت دی الماری دے اک خانے نالوں وی گھٹ
 ہے۔ انہاں سکولوں تے کالجوں وچ ایہو تعلیم ہی دتی گئی۔
 جس نال انہاں پڑھیاں لکھیاں وچ اپنے ورثے اَتے سبھیچار
 بارے رچی نہیں رہی بلکہ اوہنوں گھٹیا سمجھیا گیا۔ یورپین
 سوجھ اَتے سوچ نوں ہی ترجیح دتی گئی۔ ایہ پڑھے لکھے
 باہروں بہاویں دیسی لگدے سی پر اندروں اپنے آپ نوں انگریز
 ہی سمجھدے سی اَتے ایہ انگریز دے راج دے تہم بن گئے۔
 انہاں دے دل وچ لوکاں دی سوجھ، سیانپ اَتے ریت بارے
 کوئی قدر نہیں سی۔ ہر مسلے دے علاج لئی ایہ انگریز ول
 جاں یورپ ول ویکھدے سی۔ اپنے اتہاس اَتے ورثے توں
 انہاں نوں شرم محسوس ہندی سی۔ مثال دے طور تے انہاں
 نوں پنجابی بولی وچ کوئی چنگی گل نظر ہی نہیں آؤندی
 سی اَتے ایہ ہالے تائی وی ایہو دلیل دندے ہن کہ انگریزی
 بغیر تعلیم حاصل ہی نہیں کیتی جا سکی۔ میکولے دے انہاں
 مدرسیاں وچ انگریزاں نے اپنے جھولیچکاں نوں تعلیم دے

کے بستيواد دياں جڑاں نوں مضبوط کرن لئی تيار کيتا۔ اس
 تراں دی تعليم نال لیس ایہ بهدر پُرش انگريزي کھوہ
 دے ڈڈو سی اتے انگريز توں جاں یُروپ توں علاوہ انہاں
 نوں کجھ دِسدا ہی نہیں سی اتے ایہو جہیاں نوں ہُن
 وی ایہو کجھ ہی دِسدا ہے۔ انہاں چوں کجھ گُو نے
 سماج دی گُريتیاں خِلاف آواز وی اُٹھائی پر اوہ انہاں
 گُريتیاں دا حل انگريز دے راج اتے یورپ دے طور طریقیاں
 نوں اپناؤن وِچ ہی سمجھدے سی۔ مثال دے طور تے راجا
 رام موہن رائے نے گُريتیاں دے خِلاف آواز اُٹھائی پر
 اوہ انگريز دے راج نوں ہِندُستان لئی اک وردان سمجھدا
 سی۔ اسے تراں سر سايد احمد خان، گاندھی، نہرو اتے
 ہور بهدر پُرش انگريز دے راج تنتر اتے ادارياں نوں
 ٹھیک سمجھدے سی اتے انہاں ادارياں نوں ہی قائم رکھن
 وِچ ہی ہِندُستان دی بھلائی سمجھدے سی۔ ایہو وجاہ ہے کہ
 انگريزاں دے ہِندُستان وِچوں چلے جان دے باوجود وی اوناں
 دے بنائے ہوئے ادارے ہالے تگ موجود ہن اتے ایہ کوئی
 حيرانی والی گل نہیں کہ ۱۹۴۷ دی ونڈ دے بعد انگريزاں
 دا بستيوادی راج تنتر اتے ميکولے دے مدرسے پہلاں وانگ
 ہی قائم رہے۔ انگريزاں وانگ ہی حاکم جماعتاں اتے
 اوناں دی پارٹی کانگرس نے مدرسياں دے مولویاں، پنڈتاں
 اتے مشنریاں نوں اپنے ووٹ بينک ودھاؤن لئی ورتيا۔ مثال

دے طور تے یوقپیقا آتے بہار دے مدرسیاں دے مولویاں
نال کانگرس دے تالک ہندے سی آتے اوناں نوں کانگرس
پارٹی آتے سرکار اک ووٹ بینک دے طور تے ورتدی رہی۔
شاہ بانو کیس اس دی اک وڈی مثال سی۔

پاکستان وچ امریکہ آتے فوج نے انہاں مدرسیاں آتے
مولویاں نوں لوکاں دیاں ہکاں دیاں جدوجہد کچلن لئی
آتے اوناں وچ فٹ پاؤن لئی ورتیا۔ زلپہکار علی بھٹو
آتے اوس دے بعد جہڑا وی جرنیل گدی تے بیٹھا اوسنے
لوکاں دے ہکاں تے حملے کرن لئی امریکہ دی مدد نال
مدرسیاں آتے مولویاں نوں ورتیا۔ افغانستان آتے سوویت
یونین دے قبضے بعد ایہ کم ہور وی تیز ہو گیا۔ افغانستان
وچ سوویت یونین دے خلاف جہادی بہرتی کرن لئی پاکستان
دے مدرسیاں نوں اڈیاں دے طور تے ورتیا۔

اس دوران اک ہور وی تبدیلی دُنیا وچ ایہ آئی کہ
ایران دا سامراج ورودهی انقلاب آتے مدھ-پورب وچ سامراج
دے خلاف لوکاں دی لہر اسلام دے جھنڈے پیٹھ اگے ودھ
رہی سی۔ افغانستان وچ سوویت یونین دی ہار دے بعد امریکن
سامراج نے لوکاں دی سامراج ورودهی لہر تے حملہ کرن
لئی ہُن اسلام خلاف جہاد شروع کر دتا۔ ایران وانگ ہی

انہاں نے اپنے جھولیچکاں نوں لبرل آتے ماڈرن کہہ
کے پیش کیتا آتے جو لوک سامراج دے خلاف اسلام دے جھنڈے
ہیٹھ لڑ رہے سی اوناں نوں پچھڑے ہوئے آتے مولوادی
دسیا۔ انہاں دا ایہ حربہ ایران وچ کامیاب نہیں ہویا
سی۔ امریکن ایران وچ وی شاہ نوں لبرل آتے ماڈرن
دسدے سی آتے اوہدے خلاف لڑن والے لوکاں نوں پچھڑے ہوئے،
مولوادی آتے گنوار دسدے سی۔ پر ایران دے انقلاب نے
امریکن سامراج نوں ہلا کے رکھ دتا۔

سوویت یونین ختم ہون دے بعد جد دُنیا دے لوک امریکن
سامراج دے خلاف گھول تیز کر رہے سی تاں ایہ سامراج
نے ایہ پرچار شروع کر دتا گیا کہ دُنیا دے لوکاں
نوں مذہبی مولواد توں خطرہ ہے۔ امریکن سامراج نے پاکستان
آتے گجھ ہورناں مُلکاں وچ مدرسیاں آتے مولویاں نوں
لوکاں خلاف ورتنا تاں جاری رکھیا پر ہورناں مُلکاں وچ
آتے انٹراشٹری پدھر تے اسلام آتے حملے شروع کر دتے۔
امریکہ دے اس پرچار وچ ہندوستان دیاں حاکم جماعتاں
آتے اوناں دیاں پارٹیاں نے پورا حصہ پایا۔ مثال
دے طور تے کانگرس، شیپیقائیۃ، شیپیقائیۃ آتے گجھ ماؤ
وادیاں نے وی ایہ پرچار کرنا شروع کر دتا کہ دُنیا
وچ مولواد آتے سیکولرواد وچ لڑائی چل رہی ہے آتے

ہندوستان دا راج تنتر آتے سرکار اس مولواد دے خلاف
لڑ رہے ہن آتے اس کر کے اس دی مدد کرنی چاہیدی
ہے۔ ہر مندر صاحب آتے حملہ آتے پنجاب وچ ہزاراں ہی
نوجواناں دے قتل نوں انہاں پارٹیاں نے درُست کیہا۔ لوکاں
خلاف ہر فاشی حملے نوں مولواد خلاف حملہ کہہ کے جائز
قرار دتا گیا۔

اس تراں دے مدرسے آتے میکولے دے مدرسے، دونو ہی،
لوکاں خلاف سامراج آتے حاکم جماعتاں دے ہتھ-ٹھوکا ہن۔
میکولے دے مدرسے سیکولرواد آتے جمہوریت دے ناں ہیٹھ
آتے دوسرے مدرسے مذہب دے ناں ہیٹھ لوکاں خلاف سامراج
آتے اوس دے جھولیچکاں ولوں ورتے جا رہے ہن۔
میکولے دے مدرسے لبرلائزیشن، نجیکرن آتے منڈی دے پُجاری
ہن۔ انہاں نعریاں ہیٹھ ایہ لوکاں تے ہکاں تے حملیاں
نوں سہی قرار دندے ہن۔ انہاں وچ منڈی دی پوجا دی
مولوادی تعلیم لوکاں دے خلاف اک ہتھیار دے طور تے
ورتی جاندی ہے۔ میکولے دے انہاں مدرسیاں دا مولوی لوکاں
خلاف حاکم جماعتاں دے سماج وروڈھی حملے دی پیروی کردا
ہے آتے سامراج دی ہر پچھانہ-کھچو نیتی آتے تنگنزیئے
دا حامی ہے۔ منموہن سنگھ میکولے دے ایہو جہے مدرسے دا
مولوی رہیا ہے آتے اجے وی ہے۔ اوہنوں ہر مسلے دا حل

یورپ آتے امریکہ وچ ہی نظر آؤندا ہے۔ ہندوستانی سکھ،
سیانپ، سیاسی سوجھ جاں آرتھک سوجھ آتے درشن توں سیدھ
لے کے اوہ کوئی مثلاً حل کرن دے پگھ وچ نہیں ہے۔ حال
وچ ہی اوسنے بیان دتے ہن کہ ہندوستان دے بُنیادی
تنتز نوں سدھارن لئی ۱۵۰ بلین ڈالراں دی پونجی باہر لے سرمائے داراں
نوں لاؤن دی لوڑ ہے آتے بناں انہاں سامراجیاں دے بغیر
ہندوستان دا کلیان نہیں ہو سکدا۔ میکولے دے مدرسیاں دا
ایہ مولوادی اکیدا ہے کہ ہندوستان دے لوک سامراج توں
بغیر اپنے مسلے حل نہیں کر سکدے آتے بُش آتے ہور
سامراجیئے ہندوستان دا بہلا کرنا چاہندے ہن۔ ایہ میکولے
دے مولوادی دُنیا دے لوکاں آتے ہندوستان دے لوکاں دے
آپنے تجربے نوں جھٹھلا کے اوناں دی اکھاں وچ سامراج
دی سیوا لئی گھٹا پاؤنا چاہندے ہن اس لئی سامراج
نوں بڑے پسند ہن، آتے اسے کر کے سامراج انہاں نوں
ماڈرن کہہ کے پیش کردا ہے۔